

MINIMTIS

L A I K R A Š T I S L I E T U V I Ų B E N D R U O M E N E I

Nr. 96 (333)

Memmingenas, 1947 m. rugpjūčio 30 d.

II metal

Keturių konferencijos vienu metu

Pasitarimai, kuriuose nedalyvauja sovietai

AMERIKIEČIŲ SPECIALISTAI ATVYKS I RUHRO PRAMONĖS SRITĮ. PRANCŪZIJA SUTINKA SU VOKIEČIŲ PRAMONĖS LYGIO PAKĖLIMU. SUNKIAUSIAS LAIKOTARPIS YRA ATEINANČIOJI ŽIEMA. AMERIKOS VALSTYBĖS VISOS VIENINGAI STOS PRIES UZPUOLIKĄ

VASINGTONE

Vašingtonas (Dena/Reuter). Vašingtone vykstančioje Ruhro konferencijoje britų — amerikiečių delegatai pirmadienį buvo susirinkę apsvaistinti baigiamąjį pranešimą dėl jų pasiūlytų priemonių Ruhro anglies produkcijai padidinti.

JAV užsienio reikalų ministerijos atstovas išsireiškė, jog visos konferencijos komisijos didžiumoje jau baigia savo darbus. Iš britų pusės patirta, kad britai visuose klausimuose pritaria amerikiečiams.

Vašingtonas (AP). JAV užsienio reikalų ministerija praneša, kad penktadienį Britų — amerikiečių konferencijoje dalyvaus apie 20 amerikiečių kasyklų vedėjų, kurie savo partarimais stengsis išryškinti geresnius metodus ir patobulinius, ryšium su pastangomis, norint surasti būdą Ruhro anglies produkcijai padidinti. Prileidžiama, kad tų pasitarimų pasėkoje amerikiečių technikai bus pasiūsti į Ruhro sritį kad galėtų vietoje rekomenduoti siūlomas priemones.

Konferencija pirmadienį nagrinėjo keturių komisijų pranešimus, kuriuose buvo nušviesti darbininkų gyvenamųjų patalpų ir maitinimo klausimai. Pranešimai, juos aprobavus, bus paskelbti.

LONDONE

Londonas (Dena/Reuter). Trijų didžiųjų valstybių pasitarimai Londone dėl vokiečių pramonės lygio vakarinėse zonoje vyksta sėkmingai ir jau pasiekta susitarimo visais pagrindiniais klausimais.

Pasitarimų rezultatai yra šie:
1. Prancūzija sutinka, kad būtų tuojau paskelbtas vokiečių pramonės lygio pakėlimo planas, kuris prisidėtų prie ūkinio Europos atstatymo.

2. Prancūzija gauna užtikrinimą, kad naujo vokiečių pramonės lygio nustatymas ne teikia Ruhro krašto pramonei jokių pirmenybių prieš Prancūzijos ūkio atstatymo planus arba prieš atstatymo planus kitų sąjunginių Europos valstybių.

Formaliai iš Prancūzijos nereikalaujama, kad ji pritarėtų naujo vokiečių pramonės lygio nustatymui, nes tai gali būti aptarta tik visų keturių didžiųjų valstybių, kartu su Sovietų Sąjunga, kai susirinks užsienio reikalų ministrai Londone lapkričio mėnesį.

JAV ir D. Britanijos naujai nustatomieji skaičiai yra bazuojami britų — amerikiečių tarpzoninio susitarimo nuostatomis. Tos priemonės yra išsaugotos neišvengiamu abiejų valstybių išpareigojimu padaryti vakaronas ūkiniai pajėgesnes, kad būtų galima palengvinti sau jų administravimo našumą. Šiuo būdu Vokietija turi prisidėti prie bendrojo Europos ūkio atkūrimo.

Londonas (Dena/Reuter). Atsakymuose į sovietų protesto notas, kurios praėjusią savaitę buvo gautos Vašingtone ir Londone, greičiausiai bus pažymėtas tas argumentas, kad dabartiniai pasitarimai neliečia viso vokiečių pramonės lygio, bet tik britų — amerikiečių zonas ir kad pasitarimų svarbiausias tikslas yra išaiškinti šiuo reikalu prancūzų nustatymus.

PARYŽIJE

Paryžius (Dena/Reuter). Europos ūkiškojo bendradarbiavimo komitetas jau beveik visai baigia savo darbą. Reuterio korespondento manymu, Europos ūkiškoji ateitis yra skirstoma į tris etapus.

Sunkiausias laikotarpis yra ateinančioji žiema. Dėl tos priežasties, kad tiekiami pa-

gal Marshallio planą negali būti gauti anksčiau, kaip ateinantį pavasarį, komitetas mažai ką gali padėti nugalėti sunkumus tame periode.

Antroji stadija yra atstatymo laikotarpis, kuris, manoma, gali tęstis iki 1951 metų. Tas laikotarpis yra labiausiai pareikalavęs komisijos įtempo darbo.

Laikotarpis nuo 1952 metų bus išnaudotas visiškai Europos ūkio išlyginimui.

Komisijos pranešimas, kuris rugsėjo mėnesyje turi būti išteiktas JAV užsienio reikalų ministeriui Marshalliui, kaip atrodo, apims šiuos punktus:

1. Tikras bendradarbiavimas geriau išnaudojant turimus išteklius.
2. Pagerinimas metodų, kurie prisidėtų prie gamybos padidinimo pramonėje ir žemės ūkyje.
3. Sujungimas elektros tinklų ir išvystymas elektros gamybos vandens jėga.
4. Išvystymas Europos mineralinių alyvų valyklų.
5. Sutarptautinimas geležinkelių vagonų naudojimo.
6. Planas palaipsniui pašalinimui tarp-europinės prekybos suvaržymų.
7. Planai europinėms valiutoms stabilizuoti.
8. Išvystymas užjūrio maisto pagalbos šaltinių.

Vienintelis konkretus rezultatas, kuris atrodė bus pasiektas, yra sumanymas sudaryti tam tikrą studijų grupę, kuri ištirtų Europos maitinimo unijos galimybes.

PETROPOLYJE

Petropolis (Dena/Reuter). Panamerikos saugaus konferencijoje susitarta, kad ir bet kurios Vakarų pusrutulio valstybės užpuolimą turi būti atsakyta visų Amerikos respublikų bendra apsigynimo akcija. Galimos agresijos atveju pačiame Amerikos kontinente Jungtinių Amerikos Valstybių ir Argentinos skirtingos nuomonės buvo išlygintos kompromisu. Susitarta, kad tuo atveju, kai viena Amerikos tauta užpuola kitą Amerikos tautą, kiekvienai susitariančiai valstybei pastiliekia laisvos rankos stoti už pultosios tautos pusę. Bendros sutartinės karinės akcijos galima griebtis tikiai tuomet, kai visi sutaukinimo mėginimai neišsėkios.

Petropolis (Dena/INS). Panamerikos saugaus konferencijos visumos susirinkime vienbalsiai nutarta antrojoje 1948 m. pusėje susaukti Vakarų pusrutulio valstybių specialią ūkio konferenciją.

Petkovo neišgelbės

Londonas (Dena). Sovietų Sąjunga atmetė britų — amerikiečių protestą dėl N. Petkovo nuteisimo mirties bausme.

Sofia (AP). Bulgarijos parlamentas antradienį priėmė įstatymo projektą, pagal kurį Petkovo ūkininkų partija bus uždrausta. Jai primateama kaltė buvus fasistų ir reacionierių susibūrimu. Tuo būdu ir likusieji 64 tos partijos atstovai netenka parlamente savo vietų.

Prancūzija pareiškė veto

New Yorkas (Dena/Reuter). Prancūzijos atstovas pirmadienį Saugumo Taryboje pareiškė veto prieš sovietų pasiūlymą sudaryti komisiją, kuri stebėtų paliaubų įsakymo vykdymą Indonezijoje.

Tuo būdu, neskaitant Sovietų Sąjungos, Prancūzija yra pirmoji didžioji valstybė, kuri panaudojo savo veto teisę.

New Yorkas (Dena/Reuter). Prancūzijai pareiškus veto dėl sovietų pasiūlymo sudaryti komisiją, kuri prižiūrėtų Indonezijoje paliaubų sąlygų vykdymą, buvo priimtas kinų — australiečių pasiūlymas paversti prižiūrėjimą vykdyti ten akredituotiems konsulams.

Sovietų šeimininkavimas Austrijoje

Viena (UP). Austrų vyriausybės atstovas paskelbė, kad šiuo metu iš 70.000 tonų naftos, kuri yra gaunama per mėnesį iš Zisterdorfo naftos šaltinių, 40.000 tonų sovietai išveža. Tas daroma austrų vyriausybei visai nepranešant ir net neatlyginant.

Tas pats atstovas pareiškė, jog sovietai austrų geležies laužą parduoda į Šveicariją. Austrų vyriausybės žiniomis iki šiol jau esą į Šveicariją parduota 10.000 tonų metalo laužo, kuris esąs būtina reikalingas pačių austrų pramonės atstatymui.

* Amerikiečių armijos leidžiamas laikraštis „Wiener Kurier“ praneša, kad „Erd-oeldienst“ laikraščio redaktorius ir leidėjas Ferdinandas Vizvarys po vieno pasikalbėjimo Orop naftos bendrovėje, kurį yra rusų administruojama, dingio be žinios. (Dena)

* Rumunija ratifikavo taikos sutartį. Taip pat ir Bulgarija ruošiasi ratifikuoti. (Dena)

Paleido amerikiečius

Seoulas (Dena/INS). Trys amerikiečių kareiviai, kurie prieš dešimt dienų buvo suimti sovietų okupuotoje šiaurinėje Korejos dalyje, sekmadienį 10 val. turėjo būti paleisti. Tą užtikrino sovietų vyr. būstinės atstovas amerikiečių ryšio karininkui.

MOLOTOVO ATSAKYMAS

Londonas (Dena/Reuter). Molotovas atsakė į Marshallio rugpjūčio 12 d. notą, kuriuo buvo prašoma iki rugpjūčio 21 d. suteikti žinių apie pasitarimų eigą Korejoje.

Nesibaigiančios kovos Azijoje

NAUJI SUSIREMIMAI INDOEZIJOJE. AMERIKIEČIŲ INTERVENCIJA KINIJOJE. KOVOS TARP HINDŲ IR MUZULMONŲ AMRITSARŲ MIESTAS SUNAIKINTAS GEN. WEDEMEYERIS REIKALAUJA REFORMŲ

Lahore (CBS). Tarp muzulmonų ir hindų įvyko naujų susirėmimų. Kaip pranešama, susirėmimams nuraminti buvo panaudoti kariniai daliniai. Įvykių daugumą suėmė. Pakistane muzulmonai grasina nužudyti kiekvieną kitos tautybės indą, o rytų Pandžabe priešingai, nežinint vadovaujančiųjų asmenų išpėjimo, hindusai ir sikhs paėmė teisę į savo rankas. Naujųjų dominijų — Indijos ir Pakistano — vyriausybės dėjo daug vilčių gauti pajamų iš šių turtingų sričių savo biudžetams užtikrinti, dabar gi reikia didelių išlaidų pagalbos akcijai, nes kaip gresia pavojus suirti ūkinei ir socialinei struktūrai.

Įvykus naujiems susirėmimams Sialkote, į šiaurę nuo Amritsaro, buvo užmušta virš 3.500 žmonių.

Amritsar (UP) Didžioji Amritsaro miesto dalis sudegė. Paskutiniuosius dienas laike kruvinių susirėmimų, įvykių tarp sikhs ir muzulmonų, miestas yra tiek sunaikintas, kad jo atstatymui nepakaks penkių metų. Fanatiškieji sikhs puolė mieste gyvenančią muzulmonų mažumą ir įvykdė didžiausią kraujo praliejimą. Gyvenamus jus jie apšaudė degančiomis strėlėmis. Iš 500.000 miesto gyventojų vienas ketvirtadalis buvo muzulmonai, o šiandien nebema tyti nė vieno muzulmono. Penkių dešimtų kilometrų nuotolyje esančiame Lahore mieste, įniršę muzulmonai puolė savo tautybos

priešininkus taip pat kerštingai ir išžudė simtus sikhs bei hindus tautyb šalininkų.

Karatschi (AP). Nežiūrint Nehruso ir Jinnaho taikingų pastangų Pandžabe tebevyksta susirėmimai. Įvykiai vystosi su palinkimu į nedidelį pasienio karą. Tara Singhs, sikhs vadas, savo laikraštyje skelbia, jog jis esąs nusivylęs įvykdytoju sienų pravedimu, bet turįs „vilčių laimėti pergalę“.

Nankinas (Dena/Reuter). Ypatingas prezidento Trumano igaliotinis Kinijoje, generolas Wedemeyeris, kreipėsi į Kinijos vyriausybę reikalaujamas imtis drastiškų ir efektingų priemonių politinėms ir ūkinėms resormoms įvykdyti.

Wedemeyeris padarė Kinijos vyriausybei priekaištą, jog ji ieškanti būdu padaryti svetimas įtakas atsakomomis už savo krašto sunkumus arba laukianti pagalbos iš užsienio, vietoje to, kad imtųsi dabartines problemas spręsti savomis priemonėmis. Jis nurodė, kad Kinijos atgimimui reikalinga moralinio bei dvasinio atsinaujinimo, kuris gali kilti tik iš pačios Kinijos.

Į komunistų kripdamasis Wedemeyeris reikalavo vartoti tik „taikingus metodus“.

Lace Success (UP) Jungtinės Amerikos Valstybės vėl padarė žygių Jungtinių Tautų organizacijoje, kad būtų neatidėliojant imtasi tolimesnių priemonių sustabdyti ka-

Šios dienos numeryje:

IVYKIAI PIETŲ — RYTŲ EUROPOJE IR PANAMERIKOS KONFERENCIJA
Rašo V. Meškauskas

NUODEGULIAI PO PELENAIS — Viktoras Mariunas

GRAZI PRAMOGINĖ PJESĖ — Kazys Gintautas

VIEŠNIA IS UZSIENIO — A. Vilainis

NE VISI PATENKTINTI ANGLIJA; ir kit.

Vis' Andersas vaidenasi

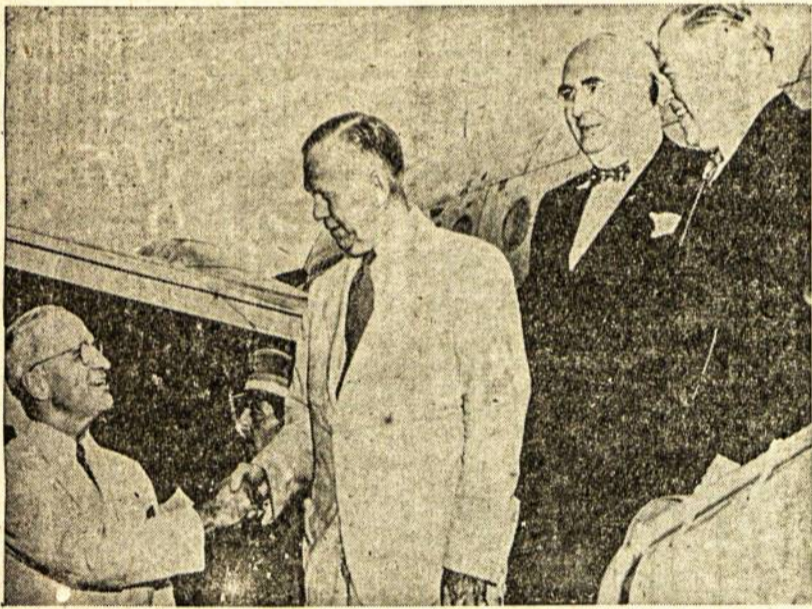
Maska (Dena/Reuter). Sovietų armijos organas „Raudonoji žvaigždė“ paskelbė, kad 4.000 vyrų buvusios lenkų generolo Wl Anderso armijos pilnai apginkluotų esą amerikiečių zonoje kareivinėse prie Bambergo.

Laikraštis tai nurodo kaip pavyzdį, kaip britai ir amerikiečiai prisideda prie karo psichozės plitimo vokiečių tarpe.

Be sovietų - jokie sprendimo

Berlynas (UP). Sovietų zonoje rusų licenzuotas laikraštis „Taegliche Rundschau“ vedamajame straipsnyje dėsto, kad trijų didžiųjų valstybių pasitarimai Londone ir Ruhro konferencijoje Vašingtone neturi jokios reikšmės, nes ten nedalyvauja Sovietų s-ga. Nė vienas europinis klausimas, o taip pat nė viena vokiečių problema negali būti išspręsta be Sovietų s-gos dalyvavimo. Turdėl esą visai nesvarbu kas bus nutarta Londone arba Vašingtone. Vakarų bloko organizatoriai esą mėgina vokiečių problemą spręsti savu būdu, po to kai jie negavo savo planams sovietų pritarimo Maskvos konferencijoje. Esą juokinga ir neįsivaizduojama, kad amerikietiškieji imperialistai galėtų garbingai stoti už vokiečių tautos interesus.

* Naujorkas (DPD). JT generalinis sekretorius Trygve Lie paskelbė, jog Balkanų tyrimo komisija ir pakomisija liko toliau egzistuoti, kol Saugumo Taryba nepadarys tuo reikalu atitinkamo sprendimo arba kol ši problema nebus išimta iš dienotvarkės.

MARSHALLIS VYKSTA Į RIO DE JANEIRO

Prez. Trumanas palydi Marshallį. Su juo kartu išvyksta (iš kairės į dešinę) senatorius A. H. Vandenbergas ir JAV atstovas prie JT Warren R. Austin.

Įtempta padėtis Graikijoje

Atenai (Dena). Ryšium su ministerių kabineto atsistatydinimu, sekmadienio vakare Atenų ir kitų miestų kariuomenės igulos buvo užaliarimuotos dėl galimos komunistų reakcijos. Buvo baimės, kad kal kurios politinės grupės sutartinai su banditų vadu Markosu gali mėginti daryti perversmą. Konstantinas Tsaldaris, kuriam karalius Pofilas pavedė sudaryti naują ministerių kabinetą, turėjo pasitarimus su politinių partijų vadais. Graikų liberalų partijos lyderis atmetė Tsaldario pasiūlymą dalyvauti koalicijoje. Jis reikšcia pretenziją į ministerio pirmininko vietą.

JAV užsienio reikalų ministerijos artimųjų rytų direktorius Roy Hendersonas pareiškė, kad reikės imtis drastiškos akcijos, jei padėtis Graikijoje pablogėtų dar prieš įvykstant visuotinam JT susirinkimui rugsėjo mėn. 16 d. Hendersonas priminė JAV delegato Saugumo Taryboje Hershelio Johnsono neseniai padarytąjį pareiškimą, jog amerikiečių vyriausybė neliktų neveiksminga tuo atveju, jei būtų pažeistas teritorialinis integralumas vieno kurio nors nepriklausomo JT nario. Jau tada paaiškėjo, jog persverenčioji dauguma Saugumo Tarybos narių padėti Graikijoje laiko rimtu pavojum pasaulio

taikai ir jog veto teisė yra naudojama tiksliai tam, kad būtų sukludytas didžiumos nutarimų vykdymas.

Hendersonas dar pridėjo, jog Graikija būtų kovo mėnesyje laike kelių savaičių subyrėjusi, jei JAV nebūtų paskubėjusios su savo pagalbos programa.

Atenai (Dena/INS). JAV diplomatiniai atstovai Graikijoje turėjo pasitarimus su vadovaujančiais graikų politikais ir deda pastangas paskubinti vyriausybės sudarymą.

Naujorkas (UP). Amerikiečių Legijono (abiejų karų dalyvių sąjungos) pirmininkas Paul H. Griffith pareiškė, jog jei Graikijoje įvyktų atvira invazija iš šiaurės kaimynų pusės, tai JAV būtų priverstos pasiūsti į Graikiją savo kariuomenę. Jo manymu, situacija Graikijoje esanti tokia, kad kiekvienam momentu gali iš tenai susiliepsnoti visas pasaulis. Jis kreipėsi į prez. Trumaną siūlydamas susaukti kongresą ir įvesti karinę prievolę Jungtinėse Amerikos valstybėse.

Amerikiečių zonoje tik dabar patirta, kad nelegaliai atėjusieji iš rytų zonos negali grįžti, nes sovietai nieko neišleidžia.

IVYKIAI PIETU - RYTU EUROPOJE IR PANAMERIKOS KONFERENCIJA

Orakijos „demokratinės liaudies“ vyriausybės paskelbimas, Bulgarijos valstiečių partijos vado N. Pelkov mirtin pasmerkimas, naujasis Vengrijos rinkimų įstatymas, P. Grozos vyriausybės teroras Rumunijoje ir pagaliau diskusijos Saugumo Taryboje-dar kartą sutelkė pasaulio dėmesį ties įvykiais Pietų-Rytų Europoje. Padėtis ten yra tokia, kad, kalbant „New York Times“ žodžiais, kiekvienas, kuris tik drįsta pasipriešinti komunistui, yra apšaukiamas „fasistu“ ar „spekuliantu“. JAV spauda ir radijas, plačiau komentodami tą padėtį, pabrėžia, kad, jei tos tautos laisvai prisiumti komunistinę santvarką, niekas nieko nesakytų, tačiau dabar komunistinė santvarka yra įvedama prieš tautų valią, be gėdiškai pamiriant visas žmonių teises. „Voice of USA“ („Amerikos Balsas“) radijo siųstuvų komentatorius Walter Roberts taip apibendrinio JAV pažiūrą: „Jungtinės Valstijos laiko savo pareigą paskelbti pasauliui Vengrijos, Rumunijos ir Bulgarijos įvykius, dėl jų pareikšti savo nuomonę ir juos pavadinti tikroju vardu, būtent, pasakutinių pilietinių teisių atėmimu!“

Tokiais pat sumetimais ir JAV delegatas Saugumo Taryboje H. Johnsonas pasisakė prieš Bulgarijos, Rumunijos ir Vengrijos priėmimą į Jungtinių Tautų organizaciją. Įdomu, kad dauguma S. T. delegatų nuo balsavimo susilaikė, jų tarpas ir D. Britanijos atstovas sir. A. Cadoganas, kuris tačiau išreiškė britų vyriausybės abejonę, kad tie kraštai laikytųsi tų paliubų ir taikos su turtiū nuostatų, kurie kalba apie žmonių teises. Čia reikia pastebėti, kad tos žmonių teises tarptautiniuose santykiuose yra naujas dalykas, kuriam pagrindus padėti pavestą specialiai JT Socialinių ir ūkinį reikalų tarybos komisijai. Tiesa, ir seniau buvo daromos ta kryptimi pastangos, kaip pav. kova su vergų prekyba, tačiau tada toji problema neturėjo tokio aštraus ir visuotinio pobūdžio kaip dabar. Todėl yra suprantama ir kai kurių valstybių rezervuota laikysena. Iš kitos pusės yra sunku suprasti rezervus tų Vakarų sluoksnių ir organizacijų, kurios iki šiol tas žmonių teises propagavo. Tuo reikalu noriu pacituoti žinomą prancūzų žurnalisto Jean Piot straipsnį tilpusį radikal-socialistų „Aurore“ skiltyse. Jame J. Piot kritikuoja Prancūzijos vyriausybės nepriėmimą prie anglosaksų protestų dėl paskutinių įvykių Pietų-Rytų Europoje ir rašo:

„Anglija ir JAV protestuoja; kas gi daroma pas mus? Buvo laikai, kada savo balsą būtų pakėlus „žmonių teisių lyga“, tačiau ji turėjo pereiti iš gynimo į kaltintojus. Kai Prancūzijos vyriausybė griebsit legalių priemonių prieš anglosaksus, kurie graso prancūzų unijai, tai su pasipiktinimu nurodoma į 1789 m. deklaraciją. Tačiau kai kitur kojomis mindžiojamos pagrindinės žmonių teisės, tai ne daug trūksta, kad taip vadinami „demokratai“ neplotų. Taip mes nesuvokiame tikros laisvės!“

Deja, „Aurore“ turi keliasdešimt tūkstančių skaitytojų, tuo tarpu kai komunistų „Humane“ turi šimtus tūkstančių. Kaip ten bebūtų, Vakarų Europa turi pati perdaug savo bėdų, kad galėtų rūpintis kitomis. A. Gromyko, per savaitę pareiškęs 7 veto, atėmė norą ir galimybę Pietų — Rytų Europos klausimui užsiimti ir Saugumo Tarybai. Jis tarytum sakė: „palikite tuos kraštus savo likimui.“ Todėl suprantama, kad pasau-

lis su dideliu susidomėjimu laukė JAV oficialių asmenų reakcijos. Tai reakcijai pasireikšti kaip tik progą davė Petropolyje, prie Rio de Janeiro, vykstanti Panamerikos konferencija. Joje dalyvauja 20 valstybių arba daugiau kaip 1/3 JT narių, todėl nėra abejonės, kad jų užsienio reikalų ministrai nepraleis progos aptarti ir savo laikyseną JT visuotiname susirinkime (š. m. rugėjo 16 d.), kuris bus lemiamas tolimesnės tos organizacijos raidai. JAV sekretorius Marshallis, konferencijos proga kalbėdamas apie tarptautinius santykius, išlėkė reikala apibrėžti valstybės teises atsikrovi žmogaus naudai. Jis sakė, kad ne žmogus valstybei, bet valstybė žmogui. Jis ragino Amerikos v-bes ta kryptimi suderinti savo pastangas. Tuos pareiškimus reikia laikyti JAV atsakymu į paskutinius įvykius. Jei JT organizacija pasirodė esanti per silpna, JAV nori apie save suburti galimai didesnę narių būrį. Čia ir glūdi Panamerikos konferencijos svarba. Visa konferencija turi „gynimosi konferencijos“ vardą. Jos tikslas, visiška vistikie kokie bebūtų jos formalūs nutarimai, yra subendrinti gynimo reikalus, tačiau kas šiandien, turint galvoje technikos

pažangą, gali atskirti kur yra gynimasis ir kur prasideda puolimas. Todėl visą konferenciją reikia vertinti kaip JAV bandymą glaudžiau suburti Amerikos valstybes bendriems idealams siekti, o tie idealai neprieštarauja, bet sutinka su JT ir Atlanto Chartos idealais. Pietų ir Vidurio Amerikos valstybių ūkinė ir socialinė padėtis nėra taip jau pavydėtina. Europos rinkų susiaurėjimas kai kurias v-bes privedė prie ūkinės depresijos, todėl jos mieliai norėtų susilaukti JAV pagalbos. Bet Marshallis pabrėžė, kad padėtis Europoje yra pavojingesnė, todėl ji pirmia turi gauti pagalbą. Panamerikos ūkiniams reikalams bus sušaukta 1948 m. speciali ūkinė konferencija Bogotoje. Tai būtų lyg tąsa iki to laiko Europoje jau įgyvendinto taip vadinamo Marshallio plano, tačiau iki to laiko reikia budėti, todėl visų pirma reikia susirūpinti saugumu — kalbama pirmoje eilėje apie gynimąsi, pagal seną romėnų posakį: „jei nori taikos — ruoškis karui“. Tuo labiau, kad tik stipriam esant dera kalbėti apie teises, kad ir žmonių pagrindines teises.

V. Meškauskas

Dingsta socialdemokratų sovietų zonoje

Berlynas (Dena). Socialdemokratų partijos pirmininkas Berlyne, Franz Neumannas, laikraščiu „Der Abend“ pareiškė, jog socialdemokratų partija gali nurodyti šimtus atsitikimų apie socialdemokratų suėmimus Berlyne ir sovietų okupuotoje zonoje, kurie nuo to laiko esą dingę.

Tas Neumanno pareiškimas yra padarytas ryšium su amerikiečių karinio gubernatoriaus gen. Clay išsireiškimu, jog jis neturįs įrodymų dėl politinio persekiojimo sovietų zonoje. Toliau Neumannas konkrečiai nurodo žymesniųjų socialdemokratų suėmimus ir pažymi, jog apie jų buvimo vietą dabar nieko nežinoma.

Kino teatru nacionalizacija

Berlynas (Dena). Mecklenburgo vidaus reikalų ministerijos patvarkymu visi kino teatrai yra nacionalizuojami.

Tas pateisinama tuo, kad jie nacių laikais yra tarnavę fašistinės propagandos tikslams. Nusavintieji kino teatrai yra suvalstybinami.

Prezidentas Trumanas sveikina Edmonda Gony iš Miami, kuris neseniai buvo išrinktas jaunimo sąjungos prezidentu.

* Kalifornijoje įsisteigė trečioji partija „nepriklausomųjų pažangiųjų“, kuri ateinančiuose rinkimuose remia H. Wallaceo kandidatūrą į prezidentus. (ŪP.)

KAS NORI VIEŠPATAUTI PASAULYJE?

(Mūsų specialaus Anglijos korespondento)

Viešosios nuomonės Tyrimo Institutas (Gallup Poll) įvykdė šešiose valstybėse (D. Britanijoje, JAV valstybėse, Kanadoje, Olandijoje, Prancūzijoje ir Norvegijoje) anketa, kurios tema:

1) Ar šiuo metu yra valstybių, kurios siekia viešpatauti pasaulyje?

2) Kokios yra tos valstybės?

Į pirmąjį klausimą didesnė dalis atsakymų visur buvo: taip! Į antrąjį klausimą dauguma 5 valstybių atsakymų buvo, kad ta valstybė yra S. Sąjunga. Tiksliai Norvegijoje Rusija buvo paminėta mažesniu procentu — 38 %.

Antroje vietoje atsidarė Amerika. Kaip pasirodė, D. Britanijoje net 24 % mano, kad Amerika siekia viešpatauti pasaulyje, o Prancūzijoje net 42 % yra tos pačios nuomonės, nors 59 % prancūzų pirmoje vietoje stato Rusiją.

Įdomu, kad šitos šešios valstybės negalvoja, kad panašus pavojus gręstų iš Vokietijos pusės. Tiksliai Amerikoje 6 % galvoja, kad panašus pavojus gali būti aktualus. Tuo tarpu D. Britanijoje vos 1 % paminėjo Vokietiją kaip galimą agresorių.

KAS APMOKA LENKŲ ISLAIDAS VAŠINGTONO?

Ypatinai ištaigingas naujos lenkų ambasados Vašingtone gyvenimas atkreipė dėmesį amerikiečių, kurie stebisi, kas apmoka gausias lenkų išlaidas. Kai kitų valstybių diplomatinis korpusas stengiasi prisiderinti prie vietinio gyvenimo papročiai, lenkai iš karto pasiryžo sužvilgtinti priėmimais, masinėmis ir gausiais valdiniais pastatais, pagal Litvinovo, Umanskio, Gromyko ir Nowikovo tradicijas.

Be paveldėtų iš senosios Lenkijos valstybės ambasados pastatų prie 16-sios gatvės, dr. Liudvikas Rajchman užpirko už virš 80.000 dolerių vieną iš senesniųjų ir brangesniųjų rūmų prie Wyoming Avenue „ekonominei delegacijai“. Paskum paslaptingas pulkininkas „Alef-Bolkowiak“, charakterizuojamas kaip lenkų karininkas ir „pavarduojąs attachė“ užėmė puošnius rūmus prie

Columbia Road „kariniam biurui“. Pagaliau Winiewicz atidarė salonus, burdamas neaiškia Vašingtono „society“ apie kavos stalelius.

Nuo pat pradžios interesuotasi: kas apmoka? Kas apmoka užpirkimus rūmų, mašinelius, kurių dabar tris kartus daugiau nei senosios Lenkijos ambasados metu, kas moka diplomatomis algas, kurios yra dvigubai didesnės nei anksčiau?

Vašingtone buvo kalbama, kad dolerinę valiutą pristato Švedija. Kodėl Švedija? Dėl to, kad moka už Lenkijos anglį. Greitai pasirodė, kad tos žinios eina iš pačios ambasados ...

Ir toliau „Lenkijos užsienio tarnybos“ finansavimas pasiliko paslaptimi, o ypačiai tiems, kurie turėjo progos sužinoti iš pačių švedų, kad sutartis su Varšuvos vyriausybe jų neįpareigoja mokėti užsieniui dolerines sumas.

Neseniai Amerikas Polonijos žinių agentūra (Zjednoczona Prasa Polska w Ameryce), pasinaudodama gerai informuotais šaltiniais, paskelbė:

New York, Ilesos 29 (ZPPA). — Iš Lenin grado į Naujorko uostą atplaukė sovietų laivas „Maršal Goworow“. Jis atvežė standartinės rusų eksporto prekes, būtent: azbestą, odos, medvilnės ir kailių; didesnę prekių dalis paskirta sovietų prekybos Amterg Naujorke atstovybei, dalis tiesiog Amerikos užjorkėjams. Atvežė taipgi filmų ir 11 dežių amerikoniškų monetų, adresuotų Federal Reserve Bank.

Tačiau tikrą sensaciją sudaro tikslai dabar išaiškintas 82 dežių aukso transportas, kuris

užadresuotas Bankers Trust Co. Naujorke „Lenkijos Ambasados“ sąskaitai.

Aiškiai nežinoma, kokio svorio yra tos dėžės. Normaliai Europoje vieno kilogramo svorio aukso štabai buvo sudedami į individualias dėžes. Tačiau pasitaikydavo, kad į vieną didesnę dėžę būdavo sukraunami keturi tokie vienetai. Kol bus galima gauti tikslesnių informacijų, galima spėti, jog šio transporto vertė svyruoja šimto — keturių tūkstančių dolerių ribose.

Tačiau čia nerūpi suma, atsiųsta Winiewicz'o ambasadai. Gal tai nėra pirmas ir kas žino, ar paskutinis to pobūdžio transportas. Būdingas yra pats faktas atsiuntimo taip žymios sumos laivu iš Leningrado.

... Tolimesniu tuo siuntoms likimu, be abejo, susiinteruos atitinkami organai. Tačiau kiekviena atveju, kas dar abejojo, ką „lenkų“ ambasada Vašingtono 16-toj gatvėj reprezentuoja, — šiandien jau tų abejonių ne gali turėti. Ne tiksliai astrachaniška kavinė Winiewicz'iaus ir jo konsulų priėmimuose, bet ir viskas, kas tuose priėmimuose paduodama, yra apmokama tikrųjų okupuotosios Lenkijos valdovų. Kas jau kas, bet Kremliaus „realistai“ moka padaryti visas išvadas iš žinomo pasakymo: „Moku ir reikalauju!“

TERORAS UZ TERORA

Sustiprintas Saugumo teroras ir paskutiniai masiniai suėmimai Lenkijoje atsakant su silaukė serijos politinių nužudymų. Neseniai prie Ripino nukankinta 15 UB funkcionierių. Penktadienį (VIII. 8) — kaip praneša „Times“ ir „Manchester Guardian“ Varšuvos korespondentas — apsiginklavusi

grupė, pasivadinusį „Pogrindine Tautine Armija“, nušovė Lomžos miesto starosta, mažai žinomą PPS atstovą Tada Zeglicki, ir vietinės Tautinės Tarybos pirmininką Stanislovą Tonski, komunistinės Liaudies Partijos nari.

Zeglicki ir Tonski buvo viename sodžiuje prie Lomžos, seniūnų konferencijoje, kurios tikslas buvo — išgauti iš ūkininkų naujai užkrautus mokesčius, kai į salę įžengė apsiginklavusi grupė, įsakė Zeglickiui ir Tonskiui atsiklaupiti ir sukabėti paskutinę malda. Paskum sušaudė juodu visų susirinkusiųjų akivaizdoje. Niekas iš seniūnų nebuvo paliestas.

Užpuolikai po to pasiėmė su savimi starostos soferį ir pavėdė jam nuvežti juos į mišką, kur jis buvo nužudytas, o auto sudegintas. Valdinis pranešimas tvirtina, kad policijai pradėjus akciją, vienas teroristas buvo suimtas, o antras užmuštas.

PPS tarpe baiminamasi, kad jų glaudus bendradarbiavimas su komunistais gali išsiskirti bangą teroro, nukreipto prieš žinomus partijos vadovus. Centrinis PPS organas „Robotnik“, komentuodamas tą žmogų žudystę, klausia: „Ar tas nukankinimas turi būti atsakymu į politinį mūsų partijos bendradarbiavimą su komunistais?“

„Times“ korespondentas pridėda, kad pas kelbus amnestija, 50.000 pogrindinio sąjūdžio narių grįžo į namus, tačiau didžiulis jų skaičius tebesislapsto miškuose. „Dz. P. I. DZ. 2“ žiniomis, lenkų partizanų skaičius kasdien auga ...

Taigi, kas nori viešpatauti pasaulyje? J. Ku-kis

JAV karinių pajėgų galingumas

JAV sujungė visas karines ministerijas į vieną ministeriją. Jos vadovu paskirtas ligišiolinis laivyno ministeris Forestalis.

Vyras, kuriam dabar pavestos visos JAV karinių pajėgų ministerijos, yra civilis. Nežiūrint į tai, Forestalio paskyrimas šioms pareigoms ne vienam amerikiečiui nebuvo staigmena. Dėl jo paskyrimo šioms pareigoms buvo pradėta spėlioti, kaip tik prasidėjo kalbos apie ministerijų sujungimą. Praslinkus kelioms dienoms po to, kai kongresas ir senatas priėmė naująjį įstatymą, kuris numato apsaugos ministerijos sudarymą su trim atskirais departamentais — sausumos, laivyno ir oro pajėgoms, prezidentas Trumanas pranešė, kad ministeriu paskyrė D. V. Forestalį.

„Newsweek“ patiekia plačią studiją apie vyrą, kuris vadovaus bendrajai apsaugos ministerijai ir apie tas pajėgas, kurios yra jo vadovybėje.

1940 metais prezidentas Rooseveltas pakvietė jį laivyno ministerio pavaduotoju. Dviems savaitėms praėjus po tuometinio laivyno ministerio Nokso mirties, Forestalis tapo ministru. Jo pirmiausias uždavinys buvo pagreitinti JAV laivyno statybą. Jo vadovybėje laivynas, kuris turėjo 383 laivus ir 158.000 vyrų, išaugo į laivyną su 1500 karo laivų, 50.000 pagalbinių laivų ir 3.600.000 vyrų.

Forestalis, būdamas civilis, nepasitenkino tik kabineto posėdžių šaukimu. Jis norėjo matyti, kaip laivynas veikia. Jis tris kartus važiuojo karo laivu per Ramųjį vandenyną ir du kartus į Europos kovos vandenis. Siose kelionėse įvyko nesuipratimų. 1944 m. sausio mėnesį vienas amerikiečių kovos laivas visais vamzdžiais apšaudė Marshallų salas. Ant denio stovėjo storas vyras su priplota nosimi, juodais plaukais, boksaininko išvaizdos. Jis buvo apsilvilęs tik karškais marškiniais, bet ant galvos neturėjo nė kepurės. „Eil Vyruk!“ šaukė senas puskarininkis „Kur tavo šalmas?“

„Ar aš būtinai turiu užsidėti šalną?“ paklausė laivyno ministeris Forestelis.

Kitą kartą jaunas leitenantas pavarė Forestalį nuo laivo komandavimo tiltelio, sakydamas, kad jis nesimažytų po kojų.

Bet ministeris, kuris yra ne tik senas prekybininkas, bet ir senas boksininkas, tokie įvykiai tik džiugina. Sis vyras, kuris studijavo jurisprudenciją, buvo žurnalistu, vėliau tapo valdininku ir dabar yra didžiausias JAV ministerijos vadovas, yra stropus darbininkas, geras kalbėtojas, bet tuo pačiu metu ir geras klausytojas, jei kalba kitas, ir niekada neperanda jūmoru.

Apsaugos ministerijos sujungimo proga amerikiečių spauda daug rašo ir apie tas pajėgas, kurios dabar perduotos Forestalio zinion. „Newsweek“ skiria šiam klausimui daug vietos gvildendamas JAV ginkluotųjų pajėgų galimybes ir veiklą eventualaus įvykio atveju.

Pagal amerikiečių karinių specialistų nuomonę, būsimasis karas galėtų prasidėti tuomet, kai priešas užimtų visą Europą ir suvarytų JAV okupacinę kariuomenę į Lamanšą.

Kuomet pirmas susidurimas būtų baigtas, tuomet JAV ir jos sąjungininkai turėtų daryti štai ką: 1)apsaugoti Anglijos salas, 2)apsaugoti savo bazes Europos periferijoje ir surasti naujas bazes, 3)apsaugoti atramos taškus Grenlandijoje, Islandijoje ir Azorų salose, 4)užblokuoti prieš laivyną, 5) išlaikyti laisvus kelius į svarbių žaliavų centrus.

Kai kurie specialistai mano, jog tuomet būtų galima pradėti Europos invaziją, kad pasiekus pergalę. Kitų tam nepritaria ir pranašauja, kad karas būtų ilgas ir varginantis. Ši aplinkybė daugumoje priklauso nuo to, kaip eventualusis priešas organizuotų kraštus, kuriuos jis okupuotų. Kiekviena atveju JAV ir jos sąjungininkai būtų plačiu mastu priklausomi nuo Europos tautų partizanų.

Ar didėja bado pavojus?

Viena sunkiausių sprendžiamų pokarinių problemų neabejotinai yra pasaulio maitinimo klausimas. Ši klausimą Paryžiuje aptarė konferencija, kurioje dalyvavo 34 tautos. Pagal ekonomistų nuomonę, pasaulio maisto krizė savo kulminaciją pasieks 1948 metų pavasarį.

1939 metų statistika parodė didžiausį maisto produktų perteklių pasaulyje. Bendras kviečių derlius tuomet siekė 130 mil. to, o suvartota 129 mil. to: 53% — Europa, 25% Amerika, 15% — Azija ir 7% Afrika bei Australija. Ryžių derlius siekė 115 mil. to, 94% bendro ryžių derliaus davė Azija. Da bar ryžių derlius yra stipriai sumažėjęs. Vien Azijai dabar be ryžių dar trūksta 10 mil. to kviečių. Su rugiais pavojingiausia padėtis Europoje. 1938 m. rugių produkcija siekė 46 mil. to, o dabar žymiai mažiau. Čia reikia prisiminti, kad vien Europa suvartoja apie 90% bendro pasaulinio rugių derliaus.

Pagal Hooverio apskaičiavimus, maisto krizei išvengtų iki rugėjo 30 d. reikalingas šitoks grūdų importas: Europai 8.390.000 to, Vid. Rytams 100.000 to ir Ramiojo vandenyno kraštams 1.910.000 to, iš viso 14.484.000 Ekonomistai prileidžia, kad minėtam periodui grūdų išvežimui galėtų duoti: JAV 4.220.000 to, Kanada 2.300.000 to, Argentina 2.375.000 to, Australija 992.000 to, Brazilija 200.000 to, Rytų Europos valstybės 40.000 to, Sovietų s-va 300.000 to (?), Burma 75.000 to, likusios valstybės — 295.000

to, iš viso 10.879.000 to. Tokiu būdu trūksta apie 4 mil. to. Turint omenyje laukiamus sunkumus. 1948 metų pavasarį, galvojama, kad visam pasauliui trūksta kelių dešimčių milijonų to grūdų ir kitų maisto produktų.

Atrodo, kad vis dėlto krizė galima nugalėti, jei visos valstybės bendradarbiaus ir viso pasaulio maistą išnaudos racionaliai. Bendradarbiavimo siekiant šioje plotmėje yra buvę bandymų ir anksčiau: 1935, 1943 ir 1945 metais. Paskutinis bandymas įvyko Kanadoje, Quebeco mieste, kur buvo sudaryta FAO (Food and Agriculture Organization) dalyvaujant 42 tautomis (be Sovietų s-gos). Konferencijoje konstatuota, kad pusė pasaulio gyventojų negauna 2250 kalorijų maisto. FAO pripažino, kad iki 1960 metų reikia padvigubinti pieno ir ankštinių augalų produkciją, vaisių ir daržovių produkciją daugiau, kaip dvigubai, o grūdų ir mėsos produkciją užtenka padidinti vienu ketvirtadaliu.

1946 m. pavasarį, Vašingtone buvo pasiūlyta sudaryti maisto padėties pagerinimui „World Food Board“ — pasaulinį maisto departamentą. Kopenhagos konferencijoje 1946 m. spalio mėnesį D. Britanijos projekto dėl „Pasaulio agrarinio banko“ sudarymo, kviečiant prie jo prisidėti Argentina ir Rusiją. Tęsdamos šį darbą toliau dabar Paryžiuje posėdžiauja įvairios komisijos. Ar pasaulis pasistums toliau už rezoliucijų ir ar pavyks gresiančią bado žmėklį pašalinti, dabar dar sunku pasakyti. (Ltv.)

KULTŪRA LITERATURA MENAS

MAJORAS MARIONAS

Nuodėguliai po pelenais

Antanas Skėma. NUODĖGULIAI IR KIBIRKŠTYS. Novelės. Patria 1947 — Lietuvosios knygos — Metas, 125 pusl. Kaina 6 RM.

— Ateiskite. Vakar, viena jūsų mintis... kad reikia tikėti svajone, kitaip pradžioje, toji vakarykštė mintis man labai artima. Jūs teigėte, kad sitame žlugdančiame laukime kiekvienas turi pavirsti Dante ir susirasti savo Beatrice. Štai jūsų pavyzdžiai... Tegul architektas braižo nuostabius rūmus planus, tegul mokytojas tiki, kad išauklės genijus, tegul poetas rašo eilėraštį apie netikėtą džiaugsmą. Pagaliau užtenka ir mažiausio. Galima juk pamilti ir vaiko juoką, paskutinį saulės spindulį, gėstančią grindyse, gabaliuką nemaršios melodijos. Bet reikia su ištikimumu braižyti, auklėti, rašyti, reikia ištikimų pamilti. O jeigu dar neradai savo amuleto, tai ieškok kuo greičiau. Kitaip žlugdančio laukimo demonas išsiūps iš tavo paskutinį dieviškumo lašą. Rodos, tiksliai atpasakojau jūsų mintį? (104 p.)

Sitame žlugdančiame laukime kiekvienas turi pavirsti bet kurios šakos menininku (Dante) ir susirasti, kas jį įkvėpė (Beatrice). Taip yra ištikėjus A. Skėma ir dėl to rašė tuos 125 puslapius.

— Rodos, tiksliai sugriebiau jūsų mintį? Bet kokiu tai tragiška netiesia!

Sitie imperatyvai „turi“ ir „reikia“ meno pasauliu dar nedavė jokio nario, kuris to pasaulio būtų priimtas, pamiltas ir išauklintas. Jis reiklus, sitas pasaulis. Nepasiteisinti jam, kad esi nusikęs DP ir kad duodi, ką gali. Jis čia pat tau nurodys tik i Micevičių ir Dostojevskį ir paklaus, kas jie toki buvo ir kur kūrė? Ar jų laikas pasigailėjo ir nenuramino tik todėl, kad jie buvo tremtiniai ir bastūnai? Ne. nel pasaulis buvo per mažas jiems, kad jie būtų galėję kur nors ir kada nors likti tremtiniais. Tai jie nugalėjo erdvę ir laiką. Bet ne todėl, kad jiems būtų kas šaukęs: tu turi, tau reikia! O tik todėl, kad jie priblokšėti buvo vidurinio riksmo: kad negalū ki taip! Kad gimiau kenciančiu vienisuoju žmonių miniose ir matau pasaulį, kaip jo nieks nemato — gimiau menininku! Kad negalū nesigrumti su duotąja aplinka ir, ja nugalėdamas, daryti savo tvarinius — esu kūrėjas!

Menininkas ir kūrėjas išliko dieviškai nemarus, nors rašys ir dainuos kad ir po eglės šakomis, nors braižys ir tapys kad ir urvo sienose. Štai, kodėl kritikas, kaip meno tarnas neklausia, kokiom sąlygom kūrėjas atsirado, tik koks jis atsirado. Bet nėra privalu, kad menininkas ir kūrėjas sutaptų vienam asmeny, tai nėra prigimties taisyklė.

Kiek daug vaikščiojo po šią žemę su smagiu skaudėjimu galvoje ir širdyje! Pasauliui jie nieko nepalikė, tik giminiams ir kaimynams keistulių atminimą. Jie buvo tie, kuriuos laumės lopšy daina užkerėjo ir kurie niekad iš tų kerų neįsigijo. Jie matė keisčiausius pavidalus ten, kur kitiems nieko nebuvo, ir girdėjo, ką šneka ir dainuoja daiktai, kurie nei burnos neturi. Ir ne tik tai juos skyrė nuo normaliuju, kad jie matė ir girdėjo už kitus daugiau, stebėdami, kas buitis yra ir kokia ji yra. Svarbiausia: kas patenkintąjį kasdienyktį vargu ar kada kvaršino juos buitis nuolat ataka-vo pačiu savo buvimo būdu, tuo, kaip daiktai ir reiškiniai savo tarpe yra. Čia atsiveria neapreztų kombinacijų galimybės, nepažabojamos vaizduotės viešpatija. Tai vaikų ir bepročių viešpatija. Tai ir užsigimusių menininkų viešpatija. Tik beprotis joje yra valdiny, o menininkas—valdovas.

Būtų netiesinga tarti, kad menininkas grįžta i kasdienyktį pasaulį vien tik dėl to, kad savo kūriniams neapsireiškia. Tik ir vėlniekas nedirš tvirtinti, kad menininkas niekad negali i kasdienyktį pasaulį sugrįžti. Dažnai juo buities išgyvenimo (tampa yra tokio žemo laipsnio, kad jis vos vos pastebimai nuo kasdienyktį žmonių ir besisakia. Šitos atšamos laipsnis ir pas tą patį menininką visada milžiniškai tarpnaisai tai kyla, tai krinta. „Nuodėguliai ir Kibirškštys“ šita tiesa kuo vaizdžiausiai liudija ir apie A. Skėmą. Menininko prigimties imlumas, kad badu nemirtų, turi būti penimas susikaupimu, kelionem, studijom ir kitu maistu. Tik tas nepanaikina tiesos: menininku būti — reikia juo ir gimti. Gyvybė penu užauginama ir išlaikoma, bet pirma ji turi būti, atsirasti.

Ir vėl, kiek daug vaikščioja mūsų tarpe, kurių lopšio praskridama laumė nei šešėliu nepatirė. Bet jie simuliuoja palietusiu. Sutarytais plaukais ir užsisvajojusiom akim vaidina, kad nemato, ką kiti aplink sako ir daro, kad jie yra nukeliavę i laurinių pasauli. Nuo jų tai neturi ramybės muzikos instrumentai, dažai, o daugiausiai — popierius su rašalu. Jie rašo eilėraščius, noveles, apsakas ir romanus. Ir labai daug. Kai jie yra nemokytai grafomanai — pusė bėdos, sugadina tik popierius. Baisu, kai palietusiu liga suseraga mokyti žmones, net meno žinovai (ir tokių gausu literatūros istorijoje ir šiodienoje!). Tie jau žino, kad menininkas buiti išgyvena kitaip, negu kasdienyktį. Savo kūriniams jie bando suvaizdinti menininką ir daros iki šiekštumo maniering. Mažesnio meninio išprusimo ir nedidelio ekonomo skatytis jie ir suklaidina, ir sugadina. Čia jų didysis nusikaltimas.

Tretieji — gimę menininkais, raganiški Orozio akių užmigtis, su smaginančiu skausmu įsciose subrandinę savo nuostabų pasauli, ir neįsvingiamam gimdymo laikui atėjus, atiduoda jį dienoms šviesai kaip muziką, kaip paveikslą, kaip knygą. Štai prieš mus menininkas, bet ne kūrėjas, bet ne menininkas ir menininkas kūrėjas.

Pirmasis kritikai neapreiamas. Du kiti atiskleidžia jam savo darbais. Todėl kai kritikas kalba apie kūrėją, mini jį šiuo metu pasireiškiantį, vertinamu kūriniu atėjusį egzaminuotis. Atsargus kritikas vengs kūrėją imti nuo lopšio ir apspręsti iki grabo lentos.

Kibdami i Skėmą, neišvengsime neklausę: kuo jis savo „Nuodėguliais ir Kibirškštimis“ atiskleidžia — kūrėju, bet ne menininku, ar menininku kūrėju?

Skėmą pažistame kaip scenos artistą. Čia jis tikrai reiškiams kaip užgimęs menininkas. Bet ar laumės jį ir literato talentu apdovanojo? Rašytoju jis mums pirmą kartą prisistato. Atsakdami i pasistatytąjį klausimą, esame priversti, kiek recenzijos rėmai leidžia, paanalizuoti jo „Nuodėgulius ir Kibirškštis“.

Minėjom tiesa, kad rašytojas (ir kitas menininkas) išgyvena pilnesnę ir kitokią buiti, kaip kasdienyktis žmogus. Šita tiesa mums visų pirma liepia susipažinti, ką A. Skėma išgyvena.

A. Skėma savo rašinius pavadino novelėmis. Vadinams, juose reikės ieškoti žmogaus (arba sužmoginto tvarinio, taigi, dvaine prasme irgi žmogaus), ne kasdieniško įvykio išsiesto iš kasdienos kelio. Toks išskirtinis įvykis Skėmai yra karas. Tik karas yra ilgų ir sudėtingų etapų įvykis. Todėl savo visuma jis novelės rėmais neaprepiamas. Sitam uždavinijui įvykdyti novelė jau turėtų užleisti vietą romanui. Nepasakyti, kad Skėma šito nežino. Jo rašinių pagrindiniai metmens pilnai atitinka novelės žanrą, išskiriant pirmąjį „Nakties Tyla“ Čia jis novelės apimtyje bando operuoti isties karo vaizdų kompleksu. Dėl to autoriui teko spaudžiantis susiabrakinti ir nukrypti i supointas moralines formules: „Prakeikimas užrašomas amžiams ir tas, kuris prakeikia yra didelis ir galingas“ (6 p.), „Zinok, kad Tas, kuris prakeikia — bailius. Jis nekovos su tavim atvirai. Jis keršys tau, neatskleidamas paslapties. Jis privers tave naikinti broli — žmogų, ir žmogus kvatosis prie tavo lavono“ (8 p.)... bet jei kibirkštys uždegė dangų gal suliepsnos jo sostas virš blankiuju žvaigždžių. Gal prisikels šviesūs Dievas“ (9 p.) Šitas įžanginis dalykėlis vertintinas kaip laisikas skaitytojui. Juo autorius pasisako, kas jį yra sukrėtė ir apie ką jis neišvengiamai turi kalbėti. Bet prieš prantų skaitytoją Skėma šita „Nakties Tyla“ iš karto atstoja kaip per anksti i novelistų ratą atėjus. „Nakties Tyla“ be jokios žalos rinkiniui galėjo likti užmiršta staliuje.

Iš eilės randame „Vieną vakarą“, scenos vaizdelį kurioje nors tremtinių stovykloje. Ką mato joje autorius? Žmones, kurių vardai yra daug daugiau, negu dvj DP raidės. Balutis rašytojas ir dailininkas, visa savo skausminga buitimi tēbera su kacete žuvusia sužieduotine Nijole. Senis kencia dėl jo akys žuvusios sūnaus šeimos, ypač mažosios dukraitės (pas autorį „anukės“). Išgeręs yra kamuojamas atsiminimū apie Lietuvą ir ten likusią mergaitę. Laimos atvykti mas yra kūriniū nepaprastais įvykis. Ji prieš Nijolę buvo Balučio mylimoji. Dabar gyvena su spekuliantu Knipaičiu, dėl išskaičiavimo, o Balučio vistik galutinai nėra užmiršusi. Kai šis pasisako jai esąs svetimas, ji iš keršto prisipažsta Nijolę išprovokavusi, kad ta patenkū i gėstapo rankas.

Ta aplinkybė, kad autorius pats scenoje yra kaip namie bene daugiausiai lėmė, kad „Vieną vakarą“ išeitū visai neblogu rinkinio kūriniū. Vaizdelio veikėjai gimę su užtenkami kraujo ir raumenų ir turi visus duomenis išlikti gyvais.

Rugpjūčio 16 dieną Lietuviai Vaidintojai „Atžalynas“ švystelėjo su nauja A. Gehri 9 pav. pjese „Seštame aukšte“. Režisavo akt. Vyta. Valiukas, dekoravo dail. K. Jezerš kas.

Sis pentkasis „Atžalyno“ pastatymas labai ryškiai ir rimtai vaizduoja mūsų mėgėjų teatro darba, darantį didelę pažangą tiek vaidybos tiek apipavidalinimo plotmėje. Ta pažanga yra rimtas laidas, kad mūsų nelemties dienose šis teatras nesiruosia merdėti, bet su dideliu atsakomybės jausmu ir asmeninės gerovės išsivadėjimu kyla ir ruošiasi būti tikru mūsų dramos teatro atžalynu.

Ta proga norėtūsi panagriniėti šį spektaklį iškeliant jo trūkumus ir pasisekimus. Tai nėra lengva, nes gyvenamasis laikotarpis, jo sąlygos, ir jo nuotaka kritikai stato naujus uždavinius ir naują atsakomybės jausmą su tikslu, kad nebūtų padarytas meškos patarnavimas, pažeista jaunų, daug kur savęs išsivadancū žmoniū moralė. Kartu ir lengvai nepraleisti dalykū, kurie minios nuomone yra teigiami, o tuo tarpu gilumo — pigūs mėgėjiški pasireiškimai arda pastatymo meninę visumą ir žaloja žiūrovų skonį.

A. Gehri, kurdamas šią pjese, nesistengė išskirti i literatūrinės vertės aukštumas, todėl čia nėra vientisos idėjos, ar gilaus psichologinio tikrumo. Tai margaspalvis Parvyžiaus gyvenimo epizodas vaizduojas žmones patenkintus skurdžia, esantįja padėtimi ir jų mažuose įvykiuose randancius pragiedruliū. Savo charakteriū įvairumu, vyku siomis sceninėmis situacijomis, savotišku

„Egoiste“ prie stiklo degtinės ir pupelių kavos Vilniaus Universiteto vieno kambario miglotoje aplinkumoje iskyla plokščiai filosofuojantis Lietuvos vokieitis, okupacijos metu tapęs profesorium, ir nesuprantama kaip dėl tų filosofavimų besijaudina jo bendradėgiai. Čia autorius ties neoriginalia ir neįdomia mastysena susikaupęs, paliko aklas ir gyvam žmogui ir jo aplinkai. Rašinėlis savo dvylika puslapių geriau būtų palikęs tuščius.

„Kalendorius“, jeigu tai novelė, neturi veikėju su įdomaus ir gyvo aiškumo veidais. Autoriaus mažai susikaupia, mažai situacija išgyventa. Tą patį tegalima pasakyti ir apie visą grupę likusių noveliū „Kalnuose“, „Pagautas“, „Suknia“ ir „Sypsena“. Visur įdomi ir vertinga medžiaga, bet žiūrovas jos raštus ir spalvas turi pagauti tik du, tris kartus prieš akis mostelėtams. Autorius per daug reikalauja iš skaitytojo ir baisiai per mažai iš savęs. Tai ir suprantama. Autoriū patraukę įvykiai laiko atžvilgiu stovi dar per daug arti prie jo. Pateiktiems buities metmenims atauti autorius siejoje dar nesusėjo susikaupę pačios deramosios spalvos ir susikurti patys būdingieji raštai. Autoriū teko šitas aktualijas improvizuotom priemonem suliteratūrinti. Bet iš aktualijos vis tiek kyšo aktualija. Todėl minėti dalykėliai daugiau panašūs i reportažus, negu i noveles. Dekui Dievui, juose akių dar neraižo manieringumas, kuris jau nei kiek nepridengtas rašiny „Beržas ir žmogus“.

„Ligoninėje“ tai jau ir be sąžinės graužimo novele vadintinas ir pats stiprusis kūriny. Autoriaus išvėlgimas čia ir subtilus ir nepakartotinas. Kasdienyktis žmogui Skėma čia yra vadas i nuostabų jo atrastą pasauli. Šitie vieni dvylika puslapių yra neįlyginamai daugiau, kaip visa likusi knyga. Jie atestuota Skėmą kaip novelistą su daviniais. Jie liudija, kad autoriū bereikia tik (Perkelta i 4 pusl.)

MEDARDAS BAVARSKAS

Pergalės marsas

O džiaukitės draugai. O priešai džiaukitės. Kaip jūs gyvenate,—nemokėjau taip gyvent. Dabar jau pergalės balsu jūs šaukit apie mano skausmą, Užjauškite, arba apkalfinkit, ar niekinkit mane, —

Aš nesakysiu jums daugiau nė žodžio. Tėbūnie taip. Jūs teisūs likite,—aš neteisus... Jau baigėte beprasme ir nuobodžią kovą i tikinę visus... Išgelbėję visus...

O mane vieną čia palikite ramiai gulėti: Su nugalėtu nebereikia juk kovot. Puikus, ramus gyvenimas: išnyks vardai ir vietos, Išnyks šešėliai sielos negyvos...

Kiek kartų dar bandžiau prieš jus nulenkti Aš galvą sunkią. O mylėjau jus! Deja, kad nemokėjau taip, kaip jūs gyventi, Deja, jūs teisūs likote visi, — aš neteisus.

Tai džiaukitės draugai, tai priešai džiaukitės Šiandien garsi, didinga jūsų pergalės diena. Pamirškite vargus ir nugalėto skausmą, — Šiandien gyvenimas — džiaugsmas, šiandien gyvenimas — daina!

GRAŽI PRAMOGINĖ PJESĖ

lengvumu šį pjesę labai žiūrėtina, miela ir dėkinga režisierui ir aktoriams.

Vyta. Valiukas pasirinkęs pramoginį pastatymo tikslą, įvedė daug lengvos šlagerinės muzikos, kurį spektakliui suteikė roman tiška, svajingą atspalvį. Deja, čia vaizduojamas gyvenimas nevisai artimas Paryžiui, ju nuotaiksom ir temperamentui, nors negalima nepastebėti tam tikro teigiamo nerūpestingumo, ritmo, nuotaičių įvairumo ir nuosirdumo. Tačiau i akis metasi ir daugelio scenų stovio nepajautimas (Edwige nusindodijimas, Jojo prisipažinimas meilėje ir tt.) blogas kai kurių aktoriū žodžių padavimas, per didelis su pastatymo forma ne siederinas dramatismas, kirčio klaidos ir stoka elegancijos.

Dailininkas Maksas — (V. Gruodis) savo laisvą, užtikrintą charakterį ardė smulkiais nieko nereiškiančiais rankų judėjais ir neaiskia kalba. Jo žmona Germaine — (E. Vitulienė) laimėjusi publikos simpatijas buvo labai nuosirdi, bet kartais dvelkė vulgarumu, nes temperamentu stoka ji sfengėj mas kuoti įvairiais dažnai ir neskaniais judėjais. Nelaimingoji Edwige — (Ir. Nivinskaitė) buvo per saldi, nepajaudė daugelio scenų stovio, kur vaidino žodį. Šiaip visuomenės derinosi ir didelių neįlygumų spektaklyje nepadarė. Jojo — (A. Minelga) per daug nelaimingas ir apatiškas. Dialoguose atitrūkdavo nuo partnerio ir per mažą su juo bendravo. Jonval — (J. Kelečius) per dramatiškas, sunkus, ir nelaisvas, nors putkis balsas ir gera išvaizda. Hochpot — (S. Petkus) darė malonų išpaidį, tik rečiau

Laiškai skaitytojui

5 LAIŠKAS

Neseniai buvo rašytojų tremtinių suvažiavimas. Jis praėjo kūrybingoj, draugiškoj ir pozityvioj dvasioj. Taip skelbia nepaskelbtas suvažiavimo komunikatas. Girdėtis, ruošiamasi ir laikraštinių suvažiavimui. Laukiame. Rašytojai padarė savo, ne tik savyje susitvarkė, bet ir tremtinių visuomenėje daug davė. Jie išleido savo metraštį, iš kurio galima matyti, kokiais keliais eina lietuvis tremtinys rašytojas. O laikraštinkai, o žurnalistai? Visuomenė jaučia, kad su jais kažkas netvarkoje. Ne tik visuomenė nejaučia vedamosios minties jų pasaulyje, bet ir patys žurnalistai sunkiai susigaudo. Buvo kadaise sudaryta žurnalistų sąjunga, išrinkta jos vadovybė. Kur ji dabar yra, ar ji išviko yra? Girdime, kad buvęs jos pirmelninkas sėdi už vandenyrio ir moko Berliuzo mokykloje rusų ir prancūzų kalbų. O kas pasiliko? Žinome, kad eina keletas laikraščių, juos visi uoliai skaitome, nes visi domimės pasauliniais ir mūsų vidaus įvykiais. Turime kiekvienas savo pageidavimų laikraščių, mėgstame juos pakritikuoti, bet visvien juos skaitome. Nežinome, koks laikraščių vidaus gyvenimas, su kokiais sunkumais jie susiduria. Galvojame, kad jie daro didelį bižnį, taip kaip tokį bižnį, manome kad daro R. Kryžiaus skyriai ir net komitetai. Gal kiek pavyduliuojame, kaip pavydu liaujame dėl geresnio Ballo svarko ar kelniū. Bet ne apie visuomenės santykius su laikraštinkais ir su laikraščiais noriu šian dien tau rašyti. Noriu rašyti apie žurnalistą, kaip tokį. Manau, kad siekiant ir žurnalistams geriau susitvarkyti reikia pirmiau sia išsiaiškinti, kas mes esame.

Susivažiavo rašytojai, seni ir jauni, bet visi daug maž pažįstami. Tai kas, kad vieni daugiau praplėkė, kiti daugiau prazilė, tretie pametę vaikiškus ir jau per daug rašytojiškus veidus. Visi jie jau buvo šiuo tuo pasireiškę Lietuvoje, visi jie jau šiuo tuo pasireiškę ir tremtyje. Jų šeima gausi, bet atrodo moka susišnekėti. Tiesa, jie truputį priverė duris naujiesiems norintiems pa klūti i jų šeimą, vieną kitą net liesiog „išskringingą“. Kitaip, atrodo, bus su žurnalistais. Oi, kaip nedaug mūsų tarpe bus tu, kurie susirinkdavome priešpiečiais pasėdėti Konrado kavinėje, kaip nedaug bus tu, kurie sėdėjome redakcijose ar buvome pavydą sukeliančiais užsiemio korespondentais. Negalima sakyti, kad mes kažkur būtume dingę. Tiesa, ir mūsų senųjų žurnalistų šeima, panašiai kaip rašytojų šeima, išretėjo, daugelis iš mūsų atsidūrė i kitus žemynus, pateko po kitokiais klimatais, bet, rodos, nesu klysiu sakydamas, kad iš visų mūsų dabartinių laikraščių ir žurnalų tik vienas „Lietuvių Zodis“ redaguojamas seno mūsų, galima sakyti veterano redaktoriaus Kardelio. Daug naujų veidų pamatysime susivažiave, daug naujų vardų skaitome kasdien tremtinių spaudoj.

Tai nieko nepaprasto. Savo laiku gerai pažinau prancūzų žurnalistus. Oi kaip mažai beliko tų senųjų ir garsių vardų, kuriuos sutikdavau spaudoj 1937—39 m. ir kiek naujų taip pat gabių atsirado dabar. Rašytoju pasidaryti tai ne „štuka“, bet žurnalistu? Prisimename vis gerai, kaip 1940—41 m. greitai buvo kepmi visokie karkorai, žemkora, sienredai ir tt. Žinoma, negalima labai užgirti jų tvarkomos spaudos, bet ar dėl to kalti buvo tie nauji žmonės spaudos pasaulyje? Nelabai ką geresnio galėjo sukombinuoti ir mūsų Gricius ir Simkus ir kiti. Nenorėčiau manyti, kad dabartinė mūsų spauda būtų labai bloga, o jei ji nėra tokia, kokia turėtų būti, tai kažin ar kalti tie nauji žmonės, kurie ją tvarko. Manau, kolega Kardelis su manim sutiks.

I mūsų šeimą ateina ir visą naujas kadras žmoniū. Tai leidėjai. Jų Lietuvoj beveik visiškai neturėjome. Leido daugiausia višokios akcinės ir neakcinės bendrovės arba pati valstybė. Užtekdavo juos reikarčiais paliaupsinti ir baigta. Dabar leidėjai pasidarė net daugiau žinomi negu redaktoriai. Dažnai jie yra kartu ir leidėjai ir redaktoriai, vadinams, spaudos žmonės tikra to žodžio prasme. Girdėdavome seniau šnekant apie spaudos trestus Amerikoje, žnojome, kad tokį Anglijos laikraštį leidžia lordas Beaverbrokas, kitą kitas lordas. Bet koks jų tikras vaidmuo, ar panašus, kaip F. Bortičienės, ar kaip Kėluočio ar koks nors kitoks. Dabar visa tai turime progos praktiškai pamatyti. Mančiau, kad dabartinėmis sąlygomis kitaip vargu ir begalėti būti, užtat aš nepritarčiau kai kurioms mu myse pasireiškiams pastangoms taip eaktant suvalstybinti spaudą, nors iš antros pusės — abejojū ir dabartinę praktika pri gis ateities Lietuvoje. Kiekvieno atveju lėdėjai de facto yra mūsų šeimos nariai ir nieko čia mums nepadėtu, jei mes skerečiuotumės ir nenorėtume jų pripažinti ir de jure.

Minėjome, kad rašytojai padarė šiojį toki „skringingą“. Jie turj ir tam tikrus kriterijus, kaip ką nors užskaityti rašytoju, ką ne. Sunkiau su žurnalistais. Rezervuodamas sau malonų tavo, skaitytojau, dėmesį sekan čiam laišku, kuriame bandysiu iš esmės pa šnekėti, kas yra žurnalismas ir kas yra žurnalistas, šį kartą pasitenkinsiu tik keliomis bendromis pastabomis.

Priimta manyti, kad rašytojas gimsta, o laikraštinkas, kaip ir oratorius, pasidarą. Nors visuose tuose teigimuose yra dalis tiesos, tačiau ne visa tiesa. Aš asmeniškai netikiu, kad ir rašytojas gimsta. Tai per daug individualistinę pažiūra. Nemanau taip pat, kad iš kiekvieno žmogaus gali pasidaryti rašytojas. Tai per daug suprashtas klausimo sprendimas. Greičiausiai ir šį kartą teisybė bus kažkur vidury. Įgimtosis vybės, darbas ir gyvenimo aplinkybės, arba išgyvenimai — štai kas sukuria rašytoją. Netikū taip pat, kad žurnalistas gali pasidaryti. Taip, kiekvienas žmogus, pažįstas abėcėle, gali rašyti. Juk mes mokyklose bu vome prievarta verčiami rašyti rašomuosius ir niekas negavo brandos atestato, jeigu jis nemokėjo parašyti temos. Korespondenciją ar proginį straipsnį gali parašyti kiekvienas. Bet ar toks rašeiva jau bus žurnalistas? Viator

Meno paroda Goettingen'e

Meno Galerijoje Goettingene (Anglų zona) rugpjūčio mėn. 31 d. 10 val. atidaroma mūsų keturių grafikū paroda. (Angius, Petravičius, Ratas, Valius). Parodoje dalyvau ja ir estų grafikas Viirall'tas.

Atsiusta paminėti

23 SVETIMĖJI. Nobelio premijos laureatų, akademikū, garsiųjų rašytojų novelės, apsakos, romanų ištraukos. Redagavo Vytautas K. Prutenis. Viršelį piešė dail. P. K. Išleido „Venta“ Wuersburgo. 1947 m. Ti ražas 2.500. Kaina Rm. 8,— 204 pusl.

PRAGIEDRULIAI. Švedijoje gyvenancū lietuviū žurnalas. Nr. 7 (10). 1947 m. liepos mėn. Redaguoja: Redakcinė kolegija. Leidžia: Lietuviū Draugija Švedijoje. Daug aktualiū straipsniū politinio ir kultūrinio gyvenimo klausimais. Platj tremtinių gyvenimo apžvalga ir žinios iš Lietuvos. NAUJAS GVVENIMAS. Religinės kultūros laikraštis. Nr. 3. Redaktorius kun. V. Bagdanavičius. Leidžia L. Kat. Kunigū Sąjunga. Kaina Rm. 1.50.

SAUKSME. Mėnesinis latviū kultūros žurnalas. Nr. 5/6. 1947 m. gegužės — birželio mėn. Redaktorius — leidėjas Karlis Lejasmeijers.

Kaz. Gintautas

VIEŠNIA IŠ UŽJŪRIO

PONIA E. DEVENIENĖ LANKOSI LIETUVIŲ TREMTINIŲ STOVYKLOSE

Visuose varguose mūsų akys krypta už Atlanto. Ten ieskome tiesos, pagalbos. Ana pus Atlanto mūsų broliai — lietuviai kietai gina tėvynės teises — laisvę. Jie tiesiai naują tūtą į Lietuvos nepriklausomybę. Mus tremtinius užjaucia, rūpinasi, kad mes surastumėm kur užuovėją iki grįšime į tėvynę.

Tremties padangėje šiandien susilaukėme retą viešnią iš užjūrio E. Devenienę. Ji atvyko kaip Lietuvos Tarybos Amerikoje ir kitų organizacijų atstovė. Jos tikslas arčiau susipažinti su mūsų buitimi, suteikti Amerikos visuomenei platesnių informacijų, kaip jie mums gali padėti.

Kasselyje viešnia padarė pirmą viešią pa reikiama. Nors buvo sekmadienis ir niekas nežinojo iš anksto apie jos atvykimą, bet salė prisirinko pilnutėlė. Komiteto vardu pasveikino viešnią pirmininkas Dilba, LTB Vyr. Komiteto narys Audėnas kasseliečius supažindino su jos visuomenine veikla Lietuvoje ir JAV. Jono Vileišio dukte — Devenienė iš veiklos pažįstama ir kasseliečiams. Ji Amerikoje Lietuvos reikalus gina dar atkliauliu.

Viešnia kalbėjo virš valandos. Jos kalba buvo nuosirdi ir kiekvienas žodis giliai smigo į klausytojų širdis. Patį pergyvenus skaudžių momentų pilnai supranta ir mūsų tremtinių dramą.

Savo pirmame žodyje ji apsidžiaugė, kad gali pirmą kartą kalbėti tokiame gausiame tremtinių būryje. Sveikino Amerikos Lietuvos Tarybos vardu. Amerikos lietuviai, sakė p. Devenienė, supranta jūsų vargus ir stengiasi padėti. Taryba ir organizacijos bei visuomenė atkliauliu gina Lietuvos ir jū sų reikalus. Jie daro visą, kad išlaisvinus tėvynę. Tad ir pačios Tarybos veikla pasireiškia politinė plotme ir šalpos darbe. Daug kartų kreiptasi į prezidentą, kongresą ir departamentus ir įstaigas. Jie reikalauja, kad Atlanto Charta būtų įgyvendinta, Lietuva būtų laisva ir mums būtų pritaikintos numatytos Atlanto Chartoje teisės. Savo kietomis pastangomis amerikiečiai lietuviai daug laimėjo. Amerikos JV nepripažino ir nepripažino Sovietų okupacijos. Atsakingi asmenys nepaneigia mūsų tautos teisių. Jie supranta, bet, esą, reikia dar palaukti.

Maloni viešnia labai vaizdžiai papasakojo kasdieninę Amerikos lietuvių būklę. Ir kasdieniniame gyvenime jie niekada nepamiršta Lietuvos. Amerikos lietuviai daugiau sial dirba visi fizinį darbą. Fizinį darbą dirba inteligentai, nes jis geriau apmokamas. Dirba netik vyrai, bet ir moterys. Taip

Literatūros konkurso reikalu

Kaip jau buvo skelbta, „Minties“ Redakcija, norėdama šiais sukaktuviniiais lietuviškos knygos metais paskatinti mūsų rašytojus parašyti geresnių kūrinių, paskelbė literatūros konkursą parašyti geriausiai noveli.

Nors paskelbtuoju literatūros konkursu jaučiamas gan gyvas susidomėjimas, mes čia dar kartą primename, kad rankraščius konkursui reikalinga pristatyti

IKI S. M. RUGSEJO MEN. 15 DIENOS
Rankraščius siųsti: „Mintis“, Literatūros konkursui, (13b) Memmingen, Postfach 110. „Minties“ Redakcija

Nuodėguliai po pelenais

(Atkelta iš 3 pusl.)

ventgi aktualijų, abstraktybių, o ieskoti savo sielos turinių giminingiausio pasaulio. Bangu apsiriki, bet vis dėl to norėtusi autoriui patarti pamągti temų ieskoti iš jam gerai pažįstamo, o mūsų literatūroje rimčiau dar nepaliesto artistų gyvenimo.

Esame iskelę kitą tiesą, kad menininkų buitis ypatingai pagauna pačiu savo buvimo būdą tuo, kaip ji yra. Šita pagautis kūrėjo vertė ieskoti išgyvenama turinį atitinkančios formos. O forma, kaip teisingai sako Childe Reese, yra kūrinio charakterio pagrindas. Taigi kūrėjas, vaizdais rodydamas, kaip jo veikėjai yra erdvėje ir laike ir kaip jie su paliečiamais daiktai ir reiškiniais santykiauja, kuria tipus, charakterius. Tik ir vėl: kūrėjo teikiama vaizdai nėra objektyvus buities nuorašai. Pirmą būvę menininko išgyvenimu, o paskui tapę kūriniais, jie yra objektyvus buities deriniai su nepakartojamu menininko sielos turiniu. Taip jie yra tapę originaliais, unikumais. Charakteris ir šitai suprantamas originalumas yra tas pats. Kūrinys be charakterių yra ir neoriginalus kūrinys, nes jis turėti tik objektyvus buities kontūrus, nesukomponuotus su menininko sielos turiniu. Ir atvirksčiai: pilni ir ryškūs vaizdai ir veikėjai patiekia kūrinio charakterius ir liudija apie jo originalumą.

Ar randame tokius pilnus vaizdus ir veikėjus „Nuodėguliuose ir Kibirkštys“? Gana ryškūs tipai, bet ne pilni charakteriai, Balutis, Senis, išgeręs ir Knipaitis „Viename Vakare“. Wolfgangas „Ligoninėje“ yra jau pilnakraujis charakteris. Kas paskaitys „Nuodėgulių ir Kibirkštis“, tas tikriausiai teatsimins tik silpną, trejų metų Wolfgangą, kuris negali valgyti, nes jo gerklėje žaizdos, ir „piena jam pila pro guminę žarnelę, įstatytą bamboje. Tačiau šio maisto neužtenka, jis negali pamiršti nuos-

pav., vyras uždirba savaitei 60 dolerių, o moteris 40 dol. Moterys fabrikuose labiau pageidaujamos nei vyrai, nes jos atlieka tą patį darbą ir mažiau tereikia mokėti. Paprastai vyras atiduoda žmonai savo algą, o ji, kas atlieka nuo kasdieninių reikalų, deda vyro vardu į banką... Kai abu dirba, tai abu namuose ir pietus ruošia ir apsitvarko. Tačiau ir kasdieniniame gyvenime amerikiečiai nepamiršta savo senosios tėvynės. Kad ir išvargę mūsų tautietis fabrikuose, grįžęs į namus savo grubia ranka rašo laiškus prezidentui, departamentui, kongreso nariams ir spaudai. Reikalauja Lietuvos nepriklausomybės atstatymo ir tremtinių išleidimo į JAV. Eina į mitingus, susirinkimus, deda aukas.

Nors amerikiečiai lietuviai atvykę prieš keliasdešimt metų, tačiau jų meilė tėvynei yra gili. Jie čia išgyveno, įsigijo turtą, nes JAV yra didelių galimybių šalis. Čia visi turi geras pragyvenimo sąlygas ir laisvę. Tačiau šiandien — senatvėje jie kalba apie Lietuvą. Atsimena savo artimuosius, puikią Lietuvos gamtą, lygumą ir kalvas.

Įstatymas dėl tremtinių išleidimo tuo tarpu dar nepaėjo. Tačiau Amerikos lietuviai nenustoja vilties. Jie tikisi, kad šis įstatymas bus vėliau priimtas arba JTO, kai re komenduos priimti tremtinius ir kitus kraitus, ir Amerika priims savo dalį. Tad reikia tvarkyti dokumentus, prašyti afidevitų ir pan. Tiesa, afidevitas nėra jau toks lengvas dalykas, kaip kas mano. Pasiuntęs afidevitą asmuo savo turtu garantuoja, kad apmokės už atvykusių asmenų ligos ir nedarbo atvejus. Taip pat pav., jis turės mokėti, jei tas asmuo ką nors suvažinės automobiliu ar padarys kitą žalą. Kai kas nusiskun-

džia, kad amerikiečiai ilgai neatsako į laiškus. Tai nenuostabu. Ten yra įvairių srovių, o veikia be to ir kitos priežastys. Taip pv., pasitaiko, kad laiško gavėjas yra jau taip senas žmogus, kad jis perskaityti ir tą laišką nebemato. Vaikai nemoka lietuviškai. Tad praeina mėnuo, kitas, kol kas perskaito, o tada ir laiškas, atrodo, jau per vėlu rašyti... Todėl reikia tokius laiškus rašyti po kelis kartus, išsiaiškinti ir daugelis mūsų giminaičių — tautiečių ateis mums tal-kon.

Amerikos lietuviai galvoja ne tik apie JAV, bet ir emigraciją Kanadon. Kanadon be vykstančių dar gali išvykti ir tas asmuo, kuris turėtų 2000 dolerių ir įnešęs juos į Kanados banką pasižadėtų pirkti ūkį. Viešnia mano, kad kai kurie mūsų giminaičiai mieliau įneštų mūsų vardu į Kanados banką 2000 dolerių, nei kad atsiųstų afidevitą į JAV. Zinoma prie tų 2000 dar reiktų turėti ir kelionės išlaidoms — laivokartei reikalingą pinigų sumą.

Baigdama savo žodį viešnia ragino mus nepalūžti šioje sunkioje kovoje. Amerikoje lietuvių vardas yra aukštai gerbiamas ir vertinamas. Įstaigose, kur jie krepiaisi dėl Lietuvos ir lietuvių, buvo pareikšta, kad jie žino lietuvius, kaip darbščius, sąžiningus, dorus ir mylinčius savą kraštą žmones. Tas vertybes ragino ji išlaikyti. Pageidavo, kad lietuviai ir toliau gražiai sugyventų ir dirbtų tautinį ir kultūrinį darbą.

Viešnios kalba buvo palydėta gausiais, ilgais nenutrūkstamais, plojimais. Jos gyvas, švelnus žodis tikrai buvo žviesūs praigieduliai mūsų tremties dienose.

A. Vilainis

Ne visi patenkinti Anglijoje

Jau nemažas mūsų tautiečių skaičius iš anglų zonos išvažiuo darbam į Angliją. Kol jie buvo pereinamosiose stovyklose ir neturėjo progos susipažinti su uždario gali mybėmis ir darbo sąlygomis, rašė į Vokietiją daugumoje entuziastingus laiškus, tačiau įsijungę į darbą ir susipažinę su esamomis sąlygomis, pradėjo į padėtį žiūrėti realiai ir kai kurie pasijuto nusivylę. Čia patiekiami poros laišku ištraukas, kurias perspausdino Anglijoje išeinantis „Išievių Draugas“ Nr. 30, kuriame vienas tremtinys rašo:

„Su mažomis išimtimis esame skiriami tik į žemės ūkio darbus. Yra užsirašiusių ir anglies kasyklas, ir geležies pramonę, yra žmonių, kurie visą savo amžių yra pralėdę prie tekimo staklių ar panašiai — visi jie nusijęti į žemės ūkį. Išsintimas vykdomas beveik prievarta, grąšinant grąžinti į Vokietiją ir užmirštant informaciją, kad prievarta nebūsime skiriami į nenorimus darbus.“

Vietoje kambareliuose po 2, apgyvendino po 13 ir dar dviaukštėse lovose! Koks gali būti poilsis tokioje lovoje žino tik tas, kuris visą dieną dirba, o vakare jon gulasi. Be to, yra stovyklų, kur dar gausiau kambariai prikimšti.

Maitinimas yra keistas, duonos pakanka visur, o su kitais produktais įvairiuose lageriuose nevienodai operuojama. Vienuose maistas įvairus ir jo gana, saldi baltinta kava ar arbata, kitur — viskas beveik duona ir bagiaisi, o arbata ar kava nesaldinama. Vaisių kuponus turėtume gauti, bet... Kaj ūkininkai sužino mūsų davinį, stebisi juo.

Seimos gal ir bus parvežtos, bet atrodo, jos ilgokai nesuirinks į krūva. Mes čia pradedame savo raumenis, tai atrodo, turime teisę reikalauti patogesnių gyvenimo sąlygų. Ir dabar, kol gyvename už spygliuotų vielų (nors ir atvirais vartais) aš negaliu negalvoti, kad gyvenu žmonių išnuomijimo stovykloje.

Visa tai sudėjus krūvon gaunasi išvada:

Anglija nesuteikė mums to, ką žadėjo, o už mūsų raumenis mes gauname prasčiausį atlyginimą, nes dirbame prasčiausiai apmokamame sektoriuje: žemės ūkyje. Darbą pakeisti neįmanoma, nes į geresnes vietas yra pakankamai kandidatų anglų.

Taigi ir tie, kurie pamatė Hullio stovykloje išsluotas bačkas ir svarų pagalviuko užvalkalą jau rašo entuziastingus laiškus mūsų spaudai Vokietijon, turėtų gerai pagalvoti ir pasidaryti išvadas. (Juk ir „Anglijos tautos dovanos“ — peilis, šakutė, šaukštas ir rankšluostis — taip iškilmingai padalinami Hull'io stovykloje naujai atvyks tautiems, sekantiejos pereinamosiose stovyklose paprasčiausiai atimamos).

Nebūkime drugeliai, bet šaltai registruokime faktus ir objektyviai viską vertinkime. To pat laikraščio 32 Nr. kitas tremtinys vėl rašo:

„Pasiūlymas darbo D. Britanijoje spontaniškai buvo sutiktas išskamtuųjų benamių stovyklose. Kas kad išvargę ir be vilčių, bet mes dirbtį mokame ir norime. Ir jau, atrodė, sušvito geresnio rytojaus aušrelė, jau tikėjomės nors valandėlei žmogumi būti. Deja, teisingi pažadai, kviečiant mus į darbą apsigaubė rūku. Gandai, kad atvykusiųjų darbas šeimos turės žiemą praleisti šaltoje, alkanoje ir už nuodėmes kenčiančioje Vokietijoje, pakirto darbiui pakilusį entuziazmą. Juk tik nuteistąjį atskiria nuo šeimos, tik prievarta išvežtąjam (vokiečių laikais) neleidžiama džiaugtis šeimos židiniu, tik mažai kultūringam reikia aiškinti ką reikiama benamiui šeima. Šeima, tai gyvybės mums, kurie esame blaškomi kaip lapai rudens vėjo, kurie esame visko netekę.“

Taigi, įkarštis darbiui mažėja, kasčiau krinta iš geram darbiui pasiryžusių rankų, raumenys virpa, nervai išvargę silpnėja. Už ką? Ateina žinia, kad maistas Vokietijoje negerėja. Motinos turi pačios pasigaminti malkų, o maisto tikrai nepakanka. Mūsų siuntinėliai pasiusti gegužės mėn. 3 d. iki liepos mėn. 3 d. dar nebuvo gauti. Ką daryti? Juk mes savanoriai. Mes norime dirbti dvigubai negu bus reikalaujama, bet reikia rūpintis, veikti ir teirautis, kokių būdu galima kuo greičiausiai pergabenti iš Vokietijos šeimas — vaikus. Nereikia mums rūmų, pakaks tų pačių lagerių. Juk mes ne žmonės, mes lagerių vaiduokliai.

Kam rūpi vaikai stokime į prašytojų eiles ir, žadėdami ištikimia lietuvišką darbą, prašykime Jo Karališkosios Didybės Vyriausybę, kad pripažintų mus žmonėmis ir išestų duotą pažadą.“ (vj)

Iš Kempteno padangės

— Rugpjūčio mėn. 11 d. baigtį med. seserų kursai. Kursų baigimo pažymėjimus gavo 20 klausytojų. Teorinis ir praktinis li gonių slaugymo mokslas buvo išleitas per metus laiko. Kursams vadovavo med. dr. Mikėlonis. Geriausiai kursus baigė I. Kairytė (vienais penketukais!). Numatoma suorganizuoti ir antroji med. seserų kursų laida, jei atsiras pakankamas kandidatų skaičius.

— Z. Puzinauskas dalyvavo įvykusioje Oslo mieste YMCA—YWCA konferencijoje, kurios šūkis buvęs — Jėzus Kristus yra Viešpats! Įspūdžius iš minėtos konferencijos pats p. Puzinauskas paskelbsias spaudoje.

— PCIRO dir. mjr. Wattleworth savo rašte išvietintiesiems labai užpykęs už tai, kad tiek maža tesiranda savanorių darbam į Olandiją. Kurį gi gali suvilioti minimos sąlygos: pusę uždario reikia išleisti vien tik už butą! Ar gerbiamas direktorius dirbtų mūsų labui, jei jis gautų mėnesiui 100,— RM. (butas čia Vokietijoje atsieina mėnesiui apie 50,— RM)? L. V-kas

SKAITYTOJŲ DĖMESIUI.

Sekančiuose „Minties“ numeriuose pradėsime spausdinti pagarsėjusio amerikiečių rašytojo Erle Stanley Gardener kriminalinį romaną „STAUGIANTIS SUO“.

MINTIS

„The Thought“ Lithuanian Newspaper Authorized by Headquarters European Command Civil Affairs Division * Appears 3 times weekly * Editor — in — Chief and authorised licensee: J. Vasaitis * Printed by Druckerei- und Verlagsgenossenschaft e.G.m.b.H., Memmingen

Vyr. Redaktorius — leidėjas J. Vasaitis Redaktorai: Henr. Zemelis ir Vl. Balsys Leista Vyr. JAV kariuomenės būstinės Europoje * Laikraštis išeina antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais * Prenumerata mėn. RM. 10.—, atskiras numeris RM. 1.— * Prenumerata į JAV ir Angliją su persiuntimo išlaidomis RM. 15.— mėn. Einam. sąskaita Volksbank Memmingen, e.G.m.b.H. Nr. 9149 ir Postscheckkonto München 14210. Adresas: „MINTIS“, (13b) Memmingen, Schrankenplatz 6. Laiksmas: Memmingen, Postfach 110.

Redakcija nesunaudotų rankraščių nesaugo * Honoraras:mokamas tik nuolatiniams bendradarbiams: iš anksto susitarus * Pirmamam skelbimai, tik iš anksto už juos apmokėjus * Skelbimai iki 10 petito eilučių RM. 20.—, toliau už kiekvieną eilutę po RM. 1,50. * Redakcijos ir administracijos kalbamoms valandos kasdien, išskyrus šventadienius 9—12 val. ir 14—17 val. * Red. ir administracijos telef. Nr. 2677.

LIETUVAI VADUOTI SAJUNGOS 7-SIS SEIMAS WATERBURY, CONN.

Kaip spaudoje buvo pranešta, JAV-bėse neseniai įvyko Lietuvai Vaduoti Sąjungos 7-sis Seimas, kuriame dalyvavo daug aukštų JAV valdžios pareigūnų, organizacijų atstovų ir Lietuvos Igalios ministeris JAV-se P. Zadeikis Nors L. V. S-ga veikia kaip savaininga Amerikos lietuvių organizacija ir tuo pačiu bendroje Amerikos lietuvių veikloje nepavyksta sudaryti vieningo fronto kovoje dėl Lietuvos laisvės, tačiau per paskutinįjį L. V. S-gos Seimą pasireiškiančios nuotaikos duoda pagrindo manyti, jog netolimoje ateityje visos Amerikos lietuvių organizacijos ras bendrą kalbą ir įsijungs į vieningą visų Amerikos lietuvių organizuotą vienėtą kovoje už mūsų tautos laisvę. Mūsų atvaizde aukštieji svečiai L. V. S-gos Seime. Už stalo sėdi iš kairės: A.Simutis — Lietuvos Generalinio konsulo atstovas, ministeris P. Zadeikis, kun. Roger Anderson, adv. A. Olis, kun. dr. John Walker, specialus radijo WWCO kalbėtojas John Scheresalwsky, LVS p-kas P. J. Ziūrys, dr. M. Colney, Richard Bensen ir kt.

duojama labai tragiška scena — prisiminimai apie netikėtai ir neseniai žuvusią dukterį — groteskiški, beveik juokingi. O tai dėl to, kad skaitytojui nepateiktas žmogaus dvasinis veidas prieš išskirtinį įvykį (dukters žuvimą). Tragiškumo efekto kelimas įvairiomis pagalbiniomis priemonėmis rašini padarė neskoningai manieringą. Suparalelinatas, bet su žmogaus išgyvenimu nesusietas berzo likimas manieringumą tik dar daugiau sutirština.

Rinkiny gausu patrauklių ir ryškių nors dažniausiai su rašinio kompozicija organizikai ir nesulietu vaizdėliu. Tai vis nauji liudininkai apie A. Skėmos — rašytojo atieties galimybes. Bet labai gausu ir išnarstytais elementais, šakali šalia šakalio dedant, be gyvybės ženklo vaizdų. „Antas aukštus. Erdvus kambarys. Didžiulis langas. Sviesus. Zvilgas rašomasis stalas. Rudai poliruotas“ (45 p).

A. Skėmos kūrybiniai nuodėguliai tikrai rusena ir, arčiau prikišus ranką, sildo. Bet jie dar po storoku pelenų sluoksniu. Juos reikia nupustyti, kad galėtų suspraksėti kibirkštys ir išsėdgti liepsna. Bet kibirkštys, kurias šį kartą autorius mato, tėra savęs apgaudinėjimas. Jos pro pelenus neiškils į dangų.

„Nuodėguliai ir kibirkštys“, kaip jau ne vienas tremtinių kūrinys, gimė prieš laiką. Jais autorius dar nėra tapęs stilium, jeigu sutiksime su Buffon'u, kad „stilius yra patš žmogus“. Pasikviesdamį į pagalbą Sir Joshua Reynolds koncepciją, kad „stilius yra medžiaginės prigimties, tegu tai būtų žodžiai arba spalvos, vaidiniai arba jausmai apgalėjimas“, autorius galėtume įrodyti, kad jis šį kartą ne daug kur išeina laimėtoju ir prieš žodį, ir prieš vaidinį, ir prieš jausmą. Bet tai jau būtų ne recenzijos, o kritikinės studijos uždavinys. Recenzija pasitenkins ir konstatavimu.

Autorium linkime kitą kartą tapti nugalėtoju.

P. C. I. R. O. PAIESKOJIMŲ ĮSTAIGA AROLSENE PRIE KASSELIO IESKO SEKANCIUS ASMENIS:

- KARLIENE Anelė, 45 metų, buvo Vokietijoje;
- KASPERAVICIUS Jonas, 12 metų, 1945 m. buvo Rytprūsioje;
- KASPERAVICIUS Juozas, 10 metų, 1945 m. buvo Rytprūsioje;
- KATOWSKY-Daugilaitė Anna, 47 metų, iš Putokšlių;
- KATOWSKY Augustė, 28 metų, iš Pomeranijos;
- KATOWSKY Johan, 1945 m. buvo Lenche-KATOWSKY Kristel, 16 metų, 1945 m. buvo Pomeranijoje;
- KATOWSKY Lonche, 20 metų, 1945 m. buvo Pomeranijoje;
- KATOWSKY Lucy, 22 metų, 1945 m. buvo Pomeranijoje;
- KAVALIAUSKAITĖ Jadvyga, 46 metų;
- KAVALIAUSKAITĖ Zolija, 48 metų, iš Kauno;
- KAVALIAUSKAS Zenonas, 20 metų, 1944 m. buvo Pomeranijoje;
- KAVALIAUSKAITĖ Felicija, 39 metų;
- KEREJEVAITĖ Lydija, 26 metų;
- KEREJEVAITĖ Meta, 24 metų;
- KEREJEVAS Valdemaras, 23 metų;
- KOPSTALIENE Ona, 35 metų, 1945 m. buvo US zonoj;
- LIAUDINSKAS Justinas, 8 metų, buvo Swi nenuendėj;
- LIUTKUS-Katowsky Lieschen, 26 metų;
- MATULEVICIENE Juzė-Novikaitė, 26 metų, kilusi iš Marijampolės apskr., Liudvinavas;
- VIRKAVAITE Margareta, 26 metų, randasi kurioj nors pabaltiečių stovykloje;
- VIRSILAS Kazys, 45 metų;
- ZILIONYTE Marija, 1944 m. buvo Vokietijoje;
- ZILIONIS Vincas, 1944 m. buvo Vokietijoje;